

ІСТОРІЯ. ПРАВознавство

УДК 378.091.313.016:341

Ірина САВКА,
асистент кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів
Львівського національного університету
імені Івана Франка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

У статті обґрунтовано доцільність інтеграції знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права. Виявлено низку суперечностей між необхідністю забезпечення інтегрованої системи знань та вмінь у професійній підготовці фахівців міжнародного права та недостатнім рівнем підготовки фахівців до цього аспекту професійної діяльності. Визначено умови такої інтеграції на методологічному та психологічному рівнях. Розроблено концептуальні засади формування системи інтегрованих знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права.

Ключові слова: фахівці міжнародного права, знання та вміння, інтеграція, інтегративний підхід, система, концептуальні засади.

В статті обґрунтовано цілесобразність інтеграції знань та умінь майбутніх фахівців міжнародного права. Виявлено ряд суперечностей між необхідністю забезпечення інтегрованої системи знань та умінь у професійній підготовці фахівців міжнародного права та недостатнім рівнем підготовки фахівців до цього аспекту професійної діяльності. Визначено умови такої інтеграції на методологічному та психологічному рівнях. Розроблено концептуальні засади формування системи інтегрованих знань та умінь майбутніх фахівців міжнародного права.

Ключевые слова: специалисты международного права, знания и умения, интеграция, интегративный подход, система, концептуальные основы.

In the article the reasonability of integrating knowledge and skills of future professionals of international law are proved. There revealed a number of inconsistencies between the need to provide integrated system of knowledge and skills in the training of specialists of international law and the insufficient level of training in this aspect of the profession. The conditions of the integration on methodological and psychological levels have been discovered. The conceptual basis of forming a system of integrated knowledge and skills of future professionals of international law have been worked out.

Key words: international law experts, knowledge and skills, integration, integrative approach, the system, conceptual principles.

Вимоги до сучасного фахівця передбачають його високу продуктивність, гнучкість, здатність адаптуватися до швидких змін умов функціонування галузі. Зокрема, майбутній фахівець міжнародного права має володіти необхідним багажем актуальних наукових і прикладних знань, спеціальних умінь і навичок, керуватися у своїй професійній поведінці гуманістичними цінностями, утверджувати і захищати ідеї правової держави, законність і справедливість, постійно прагнути до творчого пошуку й саморозвитку тощо.

Це потребує наукових досліджень проблеми формування та оновлення змісту навчання, зокрема фундаментальних знань та багатофункціональних умінь і навичок. Водночас, практика діючої освіти не повністю задовольняє в сучасних умовах потреби оновлення та інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців міжнародного права.

На сучасному етапі існує низка суперечностей між: необхідністю забезпечення інтегрованої системи знань та вмінь у професійній підготовці фахівців міжнародного права та недостатнім рівнем підготовки фахівців до цього аспекту професійної діяльності; постійно зростаючим обсягом професійно значущої інформації та неспроможністю забезпечити оволодіння професійними знаннями та вміннями в межах предметної системи навчання; потребою суспільства і держави у фахівцях міжнародного права, здатних до творчого вирішення професійних завдань, та роз'єднаністю різнопредметних знань та вмінь майбутніх фахівців; змінами у статусах та рейтингах окремих навчальних дисциплін та недостатнім відображенням цих змін у змісті професійної підготовки. Професійна освіта в контексті вирішення названих суперечностей передбачає якісне оновлення системи підготовки майбутніх фахівців міжнародного права.

У педагогіці накопичено значний досвід досліджень інтеграції (С. Гончаренко, І. Козловська, О. Сергєєв, М. Чапаєв), зокрема інтеграції навчання у професійній освіті (В. Безрукова, А. Беляєва,

Р. Гуревич, Б. Камінський, Д. Коломієць, М. Махмуров); викладання правових дисциплін (С. Микитюк, І. Романова, Н. Ткачова, В. Смірнова, О. Дьоміна, Я. Кічук, І. Марчук, В. Одарій, М. Цимбалюк та ін.).

Водночас, поза увагою дослідників залишилося обґрунтування інтегративного підходу як засобу формування системи інтегрованих знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права.

Метою статті є обґрунтування концептуальних засад інтеграції знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права.

Становлення майбутніх спеціалістів, які “будуть визначати його рівень у дотриманні прав і свобод особистості, у вирішенні соціальних проблем, є завданням надзвичайної ваги. Беззаперечним є те, що цей процес потребує системного, комплексного підходу до виховання та навчання професіонала” [4, с. 78]. Суспільно детерміновані цілі професійного розвитку вимагають нової концепції юридичної освіти, що передбачає розвиток таких аспектів підготовки фахівця як особистісний, теоретичний і практичний.

Правова освіта є складником системи освіти і полягає у здійсненні комплексу навчальних заходів, спрямованих на створення належних умов для набуття громадянами обсягу правових знань та навичок, необхідних для реалізації ними своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків. Крім того, вона сприяє формуванню у громадян поваги до законів, гуманістичних правових ідей, загальнолюдських, національних, правових цінностей, а також подоланню правового нігілізму [7]. Правова освіта неможлива без розробки теоретико-методологічних засад викладання правових дисциплін з урахуванням вітчизняного та світового досвіду. Сьогодні педагогічна наука і практика вищої школи прагнуть знайти оптимальні шляхи реалізації творчої самодіяльності особистості, демократизації, гуманізації навчального процесу, перебудови стилю взаємовідносин між викладачем і студентом, що поглибить особливий інтерес до вітчизняної освіти, зокрема правової, а також до викладання правових дисциплін.

Сучасна педагогічна наука стверджує, що для продуктивного засвоєння студентом знань і для його інтелектуального розвитку важливе значення має встановлення широких зв'язків як між різними розділами курсу, який вивчається, так і між різними дисциплінами загалом. Досвід показує, що інтегроване навчання, за якого матеріал доповнюється та повторюється іншими напрямками, дає набагато кращий результат порівняно з традиційним вивченням дисциплін. Інтегративний підхід до викладання сприяє виробленню системи знань, розвиває здібності до їх використання в іншій галузі. У формуванні наукового світогляду, прикладних умінь провідна роль зв'язків між спорідненими навчальними предметами є загально визнаною [3]. Інтеграція навчальних дисциплін, безсумнівно, розкриває загальні методи пізнання, створює в навчальному процесі єдність змістової, операційної та мотиваційної сторін пізнавальної діяльності, активізує й об'єднує, систематизує знання, одержані студентами з різних джерел. Об'єктами пізнавальної діяльності на інтегративній підставі стають питання суміжного характеру, загальні для предметів ідеї, теорії, факти,

правила. При цьому виникають пізнавальні суперечності, не властиві суто предметному навчальному пізнанню й зумовлені певною роз'єднаністю навчальних програм, що, у свою чергу, призводить до дискусій, активізує пізнавальну самостійність студентів.

Суть інтегративного підходу до навчального процесу полягає в тому, що встановлення зв'язків між знаннями та вміннями йде не від перебудови існуючих навчальних планів і програм, а шляхом дидактичного обґрунтування та перетворення реально існуючих зв'язків між поняттями та явищами. Інтеграція знань передбачає перетворення традиційного змісту освіти та спрямування на формування системи інтегративних знань та вмінь фахівця. Інтегральний підхід проявляється у баченні людини та її буття як основоположних чинників, що визначаються єдністю філософської культури мислення і гуманізму.

На основі теорії едукативної інтеграції [5] ми виокремили теоретичні рівні обґрунтування інтеграції знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права.

На методологічному рівні теоретичними умовами інтеграції знань та вмінь є виникнення нової якості в процесі інтеграції на основі методологічного принципу розвитку; обґрунтування підстави для інтеграції відповідно до методологічних принципів об'єктивності та науковості; наявність як різнорідних, так і однорідних елементів інтеграції, що базується на методологічних принципах всебічності вивчення явищ і процесів та взаємозв'язку й взаємообумовленості явищ; передбачення наступної диференціації знань залежно від конкретної майбутньої спеціалізації фахівця.

Кожній професії або групі споріднених професій можна поставити у відповідність провідну для неї цілісну особистісну якість, і саме її розвитку слід приділяти найбільше уваги. Ядром такої якості, духовним стрижнем особистості професіонала є певна ціннісно-мотиваційна домінанта [1, с. 134]. У цьому контексті особистісно орієнтований підхід сприяє формуванню творчого мислення студентів, прийняттю гуманних рішень, надає студентам можливість при виборі тієї чи іншої форми роботи виходити із своїх особистих якостей і знаходити оптимальні шляхи засвоєння навчальної інформації.

На думку Д. Корчевського, основними завданнями формування системи знань майбутнього фахівця в контексті формування його філософсько-світоглядних уявлень є: “постійне оновлення знань та архівація другорядної інформації; оптимальне використання потенціалу змісту освіти; усунення фрагментарного мислення студентів; акцентування культурологічного підходу для формування змісту професійної освіти; оновлення критеріїв та принципів відбору знань; структурування знань на основі інтеграції навчальних дисциплін в гуманістичній парадигмі освіти” [6, с. 143].

Необхідність інтеграції знань та вмінь підтверджує і психолого-педагогічний аналіз. Психологічні основи навчання пов'язані із формуванням інтегративних понять, умінь і навичок узагальненого характеру, що значно підвищує роль психологічної функції інтеграції в навчальному процесі.

Це визначається низкою положень [2], зокрема: опора на принцип єдності свідомості та діяльності; опора на інтегровані асоціації, які є найскладнішими різновидами зв'язків психологічних процесів, що забезпечують повноту та цілісність знань; інтегративний підхід для вироблення професійного мислення; розвиток мотиваційного аспекту професійної діяльності на основі інтеграції різноманітних моральних та матеріальних чинників; розвиток прогностичних аспектів мислення, зокрема на базі міждисциплінарних асоціацій.

На нашу думку, реалізація інтегративного підходу до формування системних знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права базується на таких *концептуальних засадах*:

- 1) концептуальне бачення розробки інтегрованого змісту професійної підготовки майбутніх фахівців міжнародного права базується на засадах філософії освіти, методології педагогічної науки, використанні системного, діяльнісного, когнітивного та особистісно орієнтованого підходів;
- 2) підвищення якості фахової підготовки майбутніх фахівців міжнародного права та її відповідність сучасним вимогам суспільства вимагає поглиблення процесів інтеграції змісту навчання;
- 3) передумовами інтеграції є визначення її теоретичних рівнів (методологічного, загальнопедагогічного, дидактичного та методичного);
- 4) процес інтеграції професійних знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права вимагає формування відповідного освітнього середовища;
- 5) інтегровані знання та вміння майбутніх фахівців міжнародного права відповідають принципам наступності та ідеям неперервності професійної освіти;
- 6) навчально-методичне забезпечення системи інтегрованих знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права передбачає застосування найновіших засобів отримання, передачі та збереження інформації, доступність викладу змісту навчального матеріалу, розробку найрізноманітніших методів, форм та засобів навчання;
- 7) завданням викладача є розуміння значущості та практичне використання інтеграції знань та вмінь студентів;
- 8) інтеграція знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права реалізується під час вивчення окремих навчальних дисциплін; позаурочній діяльності, дипломного проектування, виробничої практики та спеціально розроблених курсів, а також у процесі самоосвіти;

9) формування системи інтегрованих знань та вмінь майбутніх фахівців міжнародного права є цілісним явищем, що охоплює процеси навчання, виховання та розвитку студента, спрямоване на вироблення моделей поведінки спеціаліста.

Таким чином, система інтегрованих знань та вмінь у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців міжнародного права забезпечує формування конкурентоспроможного професіонала на основі сформованих інтегрованих знань, практичних умінь, навичок, а на основі цього і професійних цінностей та особистісних якостей фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балд Г. О. Гуманізація загальної та професійної освіти: суспільна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири / Г. О. Балд // Неперервна професійна освіта: проблеми пошуку, перспективи. – К. : ВІПОЛ, 2000. – С. 134-157.
2. Вознюк О. М. Формування системи гуманітарних інтегрованих знань студентів технічних університетів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вознюк Оксана Миколаївна. – Вінниця, 2004. – 270 с.
3. Євтушенко Н. Інтеграція іноземних мов за професійним спрямуванням із дисциплінами гуманітарного циклу / Н. Євтушенко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 38. – С. 205-208.
4. Зеліско Л. Культурна свідомість і правосвідомість у професійній підготовці фахівців-юристів / Л. Зеліско // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 2. – С. 71-78.
5. Козловський Ю. Теоретичні основи та можливості практичного застосування едукативної інтегративної / Ю. Козловський, І. Козловська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – 2014. – № 41. – С. 7-11. – (Серія «Педагогічні науки»).
6. Корчевський Д. Світоглядно-філософські засади інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерної графіки та дизайну / Д. Корчевський // Педагогічний альманах Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів : зб. наук. пр. / ред. кол. : В. В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Херсон : РІПО, 2014. – Вип. 21. – С. 141-147.
7. Микитюк С. О. Викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах України (історико-педагогічний аспект) : [монографія] / С. О. Микитюк. – Харків : Майдан, 2006. – 156 с.

Дата надходження до редакції: 15.09.2014 р.